

Tanítónők ébredése.

Írta: *Glücklich Vilma.*

Évtizedeken át abban a tudatban élt és viselte a legnyomorúságosabb helyzetet is a magyar tanítónő, hogy foglalkozása a leg-„úrjobb” valamennyi női foglalkozás között, vagyis a „társaság” demokratikusabb körei neki már megbocsátják, hogy pénzért dolgozik; hatósága pedig – amelylyel szemben a feltétlen alázatosság jellemezte – eléggé megbecsüli: megengedi, hogy férfikartársaival egyenlő, sokszor azoknál több munkát végezzék; kegyesen elnézi, hogy a természet rendelése szerint családot alapít és a haza polgárainak szaporítása és gyermekkorukban ápolása végett valamivel több helyettesítési költséget okoz, mint teljesen egészséges és fegyvergyakorlatra be nem vonuló férfikartársai.

De felvirradt a dicső nap hajnala, midőn a magyar közoktatásügyi kormány megsokallotta a nagylelkűségnek ezt a túltengését. „A tanítónőnek férje is legyen, meg lakáspénze is?” – kiálta, és az idejében költségvetésben a férj és tanítónők rovására úgy intézkedett, hogy ők ne részesüljenek lakbérpótlékban; bizonyára úgy okoskodott, hogy az asszonytanítónő tisztán sportból végzi a háztartás mai célszerűtlen

berendezése mellett 2 ember munkáját; hogy férje „vagyonából” olyan lakást bérelhet olyan házat építhet, amilyen neki tetszik. De még ha így állana a dolog, akkor sem volna szabad a munkadíjat az illetők családi viszonyai szerint szabni meg, pláne a családos emberek rovására; először, mert *az alkalmazott családi viszonyai nem tartoznak a hatóságra*, másodsor, mert *lehetetlen adminisztratív követelmények* származnak ebből.

Mi fog történni minden egyes tanítónő férjhezmenetele, elválása, özvegygé válása esetén? Számfejtani kell majd ezeket, akár a tervezett családi pótlékból folyólag a tisztviselők gyermekeinek számát? A megtakarítás aligha éri meg a munkatöbbletet; hacsak a házasságok számának csökkentésére nem törekszik a minisztérium; mert tudvalevő, hogy a tanítónők házasságának legalább 90%-ban alapfeltétele az asszony kereső munkája.

De úgy hírlik, hogy több is van a közoktatásügyi kormány tarisznyájában, – illetve kevesebb. Nemcsak a tanítónőket' akarja két táborra osztani, amelyek egyike a házasság örömeiben, másika a teljes lakásbérben részesül; a férfi- és nőtanítók közt is meg akarja bontani az eddig meglehetősen fejlett szolidaritást.

Hivatalosan meg nem erősítették, de meg sem cáfolták azt a híresztelést, hogy a tervezett fizetésrendezés a tanítónőt 2 évvel tovább hagyja meg a legalsó, XI. fizetési osztályban, lakásbérét pedig egyáltalában nem emelné; férjhezmenésekor ennek a minimális lakásbérnek felét elveszítené.

Örömmel állapítjuk meg, hogy a tanítóegyesületek egyértelműen magukévá tették a nő-collegák ügyét; kell, hogy a szolidaritás

érzése mellett az önfentartási ösztön is erre indítsa őket. Ha t. i. az állam minden tanítónő alkalmazásával néhány ezer koronát takarít meg, egyszeriben észre fogja venni, milyen kitűnő pedagógusok a nők és mennyivel jobban beválnak, mint a férfiak. Be fog következni, amit a nőtisztviselők alacsonyabb fokú képzettsége a hivatalnoki pályán már régen előidézett: a piszkos konkurrencia a férficollegákkal szemben. De amire az állam hibájából a nőtisztviselői pályán legalább ürügyet találunk: a tanítónői pályán egyetlen gyenge érvel sem indokolható. Hacsak avval nem, hogy a közoktatásügyi kormány riadót kívánt fűjni, a tanítónőket annak tudatára kívánta ébreszteni, hogy létérdekük a feministák küzdő soraihoz fűzi őket, akarva-ellenkezve, tudatosan vagy öntudatlanul.

A közoktatásügyi minisztérium gyógy-pedagógiai osztálya már 1903. óta igyekszik a feminizmus eszméit megértetni a hatáskörébe tartozó intézetek tanítónőivel. Elrendelte u. i., hogy akik a XI.-nél magasabb fizetési osztályokba előléptetést igényelnek, azok a gyógy-pedagógia mindhárom ágából tartoznak vizsgálatot tenni; de erre a vizsgálatra nőknek nem ad engedélyt. Ezt a középkori rendeletet, amely kvalifikálatlanul megtűri a női tanerőket, de kvalifikáció megszerzésére megtagadja tőlük az alkalmat, nehogy tisztességesebb megélhetést kelljen számukra biztosítani: egy 1912. áprilisban kelt, konkrét esetből folyó miniszteri leirat idézi és fentartja. Reméljük, hogy a gyógy-pedagógiai intézetek férfitanárai sem tűrik majd szó nélkül ezt a munkakedv és továbbképzés számára üzött takarékoságot.

A székesfőváros tanügyi hatósága is segítségére siet a Feministák Egyesületének; eszméinek a tanítónők körében híveket szerezni törekszik. Egyfelől u. i. évek óta elutasítja az igazgatói állásokért folyamodó nőket, akik között bizonyára vannak a férfi-igazgatókkal egyenlően érdemesek. Szinte mulatságos volna, ha nem kellene bosszankodni rajta, hogy midőn egész Magyarország iskoláiban évtizedek óta működnek nőigazgatók (kezdve a tanítónőket képző legmagasabbfokú intézetektől, le az elemi iskolákig), a székesfőváros elvi akadályokat gördít a nőigazgató megbízása elé. Az évtizedekre terjedő tapasztalatok megmutatták, hogy az igazgatónők között éppen úgy akad az állásnak megfelelő és arra alkalmatlan, mint a férfi-igazgatók közt, tehát a nemi különbség éppenséggel nem lehet az eredményes selekciójának alapja.

Még kevésbé indokolható az a bizalmas, a tanítónők szerencséjére idő előtt nyilvánosságra jutott megállapodás, amelynek értelmében még a címzetes igazgatói állásokat is, amelyek egyszerűen régi tanítók gondjainak

enyhítését és az elismerés minden egyéb formájának hiányáért kárpótlását célozzák, csupán férfiakkal töltené be a székesfőváros tanácsa. A tanítónők ébersége szerencsére elejét vette a rideg elvi álláspont keresztülvitelének, mert a székesfőváros radikális vezetősége hivatalosan nem vallhat magáénak e téren reakciós elveket.

Jövőben pedig – úgy remélhetjük – a székesfővárosi tanítónők gyökerükben fogják elháríthatni az ilyen és más hasonló veszedelmeket. Hála erős szolidaritásuknak és szervező munkára kész, öntudatos együttműködésüknek, keresztülvitték a székesfőváros közoktatási bizottságának megalakítására vonatkozó szabályzat módosítását és április utolsó vasárnapján megválasztották abba első női képviselőiket: a polgári leányiskolák *Göth Ionát*, az elemi leányiskolák *Weiller Stefániát*, akiknek módjukban lesz befolyást gyakorolni az ottani határozatok kialakulására.

1901. március havában történt az első lépés ennek a képviselőnek kivívására; *Tanos Teréz* és *Weiszberger Antónia* kérvénnyel fordultak a székesfőváros tanácsához és hivatkozással arra, hogy 81 nő- és 52 férfitanító működik a polgári leányiskoláknál, kérték a nők számára a választásokban való részvételre jogosítást. A kérvény és *Tanos Teréz* érélyes felépése egy választás alkalmával meghozták az aktív választójogot. A passzív választójogért, a választhatóságért csak tavaly, Kozma Gyula halála alkalmából indult meg a küzdelem, amelynek teljes győzelmét örömmel üdvözölhetjük, ma, midőn 328 nő és 27 férfi tanít a székes-főváros polgári leányiskolaiban.

Az állami tanítónőknek is ezt az utat kell követniük: a törhetetlen szolidaritás alapjára állva, férfikartársaik segítségét köszönettel kell elfogadniuk, de *a munka oroszlánrészét magukra kell venniük* és bátran, álszemérem nélkül az egész ország közvéleményét meg kell győzniük arról, hogy *a tanítónő nagy, nehéz, az államra nézve fontos munkát becsülettel végez, tehát joggal követelheti, hogy férfikartársaival egyenlő és velük együtt emberséges ellátásban részesüljön* Evvel a küzdelemmel az egész tanítói kar helyzetét fogják javítani. A harci riadót a *Feministák Egyesülete* szólaltatja meg: június végén az Egyetemes Tanítógyűlést közvetlenül megelőzően, országos tanítónőgyűlést rendez, amelyen az egész ország tanítónőinek lesz alkalmuk bajaik elpanaszolására és az orvoslásukra szolgáló eszközök megbeszélésére.

Bátorság, összetartás és céltudatos eljárás a küzdelem sikerének alapfeltételei!